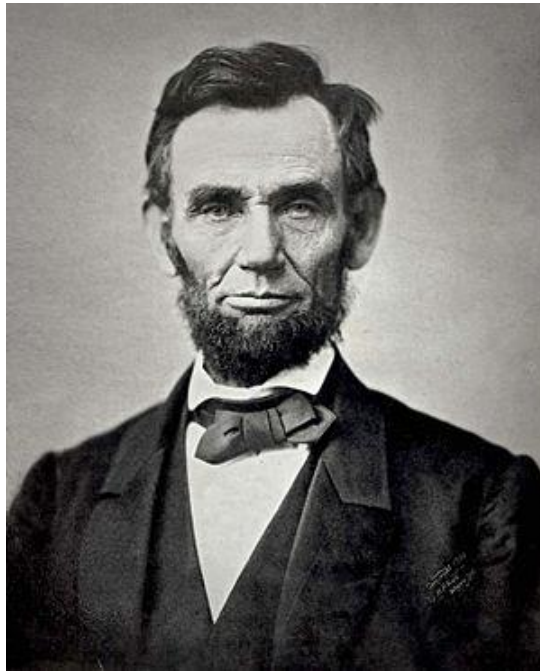

Per Leander

Lincoln och den andra amerikanska revolutionen

Abraham Lincoln 1809–1865

Introduktion

Det är nu 150 år sedan den amerikanske presidenten Abraham Lincoln mördades 1865. Vid tiden för mordet hade Lincolns nordstater precis vunnit inbördeskriget mot sydstaterna och låtit avskaffa slaveriet. Marxister brukar beskriva detta som ”den andra amerikanska revolutionen”, men samtidigt framhålla att Lincoln i första hand drevs av ekonomiska intressen och att det revolutionära kriget för att avskaffa slaveriet handlade om den nya framväxande kapitalismens behov av att sopa undan de kvarvarande feodala produktions-systemen.

Samtidigt sker ingen revolution enbart på ekonomiska grunder utan det måste också finnas en moralisk idé som samlar folket till kamp, i det här fallet att rasismen och slaveriet var förkastligt. Direkt efter inbördeskriget genomfördes också radikala reformer mot rasism och för de svartas rättigheter i USA. Men denna ”rekonstruktionstid” skulle bara bestå under ett knappt decennium, innan klockan vreds tillbaka och de svarta fräntogs många av de rättigheter de vunnit, och återigen blev en sorts andraklassens medborgare.

Lincoln mördades som sagt redan vid inbördeskrigets slut, och det är därför omöjligt att veta vilken politik han skulle ha fört om han hade fått leva. Däremot uppstod det snabbt en sorts personkult av Lincoln, genom vilken hans efterföljare kunde hävda att de förde vidare hans politiska arv, samtidigt som de anpassade framställningen av Lincoln i takt med att deras politik förändrades.

Följande två artiklar, ursprungligen publicerade i *Internationalen*, behandlar dels Lincolns politiska handlingar och revolutionen, och därefter hur bilden av Lincoln har framhållits och förändrats i USA efter hans död.

Per Leander, oktober 2015.

Abraham Lincoln – den motvillige revolutionären

Ur *Internationalen* 25 januari 2013

Att säga att det amerikanska inbördeskriget handlade om att avskaffa slaveriet låter finare än att säga att det handlade om att frigöra fyra miljoner slavar i södern att bli arbetskraft åt den framväxande kapitalismen i norr. Inbördeskriget, eller som marxister brukar kalla det: *den andra amerikanska revolutionen*, var ett klasskrig mellan den nya moderna borgarklassen och de gamla reaktionära plantageägarna som höll slavar för att sköta arbetet på deras storjordbruk.

Självklart fanns en ärlig tro bland dem som kämpade mot sydstaterna att slaveriet var moraliskt fel, det går inte att samla miljoner människor till kamp på liv och död utan en stark idé att kämpa för. Men framför allt var det ett krig mellan två olika ekonomiska samhällssystem som inte längre kunde existera sida vid sida.

Den första amerikanska revolutionen 1776-1783 för självständighet från England, hade varit en klassisk borgerlig revolution, antimonarkistisk till sin karaktär och samtida med den stora franska revolutionen. Som sådan var den ett stort historiskt steg framåt, men revolutionen lyckades den gången inte gå hela vägen och uppnå allt vad den satt ut att göra.

Den amerikanske marxisten George Novack menar att revolutionen 1776 hade fem historiska uppgifter: (1) att säkra självständighet från kolonialmakten England, (2) att samla de olika kolonierna till en nation, vilket blev en federation av självstyrande stater med en centralmakt i Washington (3) att upprätta en för sin tid modern demokrati som gav alla fria män rösträtt (4) att sätta makten i händerna på den framväxande borgarklassen, samt (5) att avveckla de förkapitalistiska produktionssätten, slaveriet och feodalismen.

Revolutionen lyckades bara med de tre första punkterna. Det var först nästan hundra år senare under Abraham Lincolns presidentskap, som de två andra punkterna skulle infrias, och då för att borgarklassen vuxit sig tillräckligt stark för att ta över makten.

Den amerikanska borgarklassen, som vid tiden för revolutionen 1776 ännu inte hunnit utvecklas till kapitalister utan bestod av hantverkare och handelsmän, var drivkraften i revolutionen, även om söderns plantageägare också hade deltagit i självständighetskriget och hade mycket att vinna på att skatterna till England avskaffades.

Men efter att det revolutionära uppsvinget mattats av, skulle det visa sig att borgarklassen i norr trots allt var väldigt svag, och under första hälften av 1800-talet låg den politiska makten i USA i händerna på de rika plantageägare som härskade likt feodalherrar i södern, med en ekonomi huvudsakligen baserad på slavarbete och exporten av bomull. Monarkin hade inte återuppstått, men man talade öppet om att "Kung Bomull" regerade i USA.

Söderns bomull exporterades främst till England, där råvaran förädlades i de moderna textilindustristäderna; något som visar hur ekonomiskt outvecklad den amerikanska södern fortfarande var, då man fortfarande 100 år efter revolutionen mot England ändå var beroende av den forna kolonialmakten.

I norra USA däremot var industrialiseringen nu vid 1850-talet i full gång och det hade utvecklats en kapitalistisk ekonomi som krävde arbetskraft. De vita invandrarna som kom till USA vid den här tiden var främst intresserade av att bli självförsörjande jordbrukare – det fanns fortfarande oändligt med orörd mark för fria män och deras familjer att ta för sig av och börja bruka. Men i södern fanns fyra miljoner svarta slavar (13 procent av hela USA:s befolkning), vilka, om de frigjordes, skulle kunna bli billig arbetskraft åt kapitalisterna.

Ett annat problem med att slavekonomin och feodalherrarnas politiska makt fortfarande dominerade i södern var att det hämmade kapitalismens expansion söderut i unionen.

Abraham Lincoln tillhörde ett nytt progressivt parti, Republikanerna, som bildats år 1854. Lincoln var född 1809 och kom från enkla förhållanden. Han hade växt upp i en liten timmerstuga i Kentucky och arbetade bland annat som hantverkare och delägare i en butik, samtidigt som han på egen hand utbildade sig till advokat, och juridiken förde honom till politiken.

Republikanerna var ett modernt oppositionsparti som representerade nordstatskapitalisternas intressen och utmanade slavägarnas parti Demokraterna, som styrde USA i ett halvt århundrade. Republikanerna förespråkade mer överstatlighet, byggandet av skattefinansierade järnvägar, urbanisering, upprättandet av en nationalbank, samt främjande av marknadsekonomi bland annat genom rörelsefrihet för arbetskraften, det vill säga slaveriets avskaffande.

Partiet hade en radikal vänsterflygel som ville avskaffa slaveriet direkt, genom revolution ifall så krävdes, och en större mera moderat högerflygel som ville gå försiktigare fram och avskaffa slaveriet långsamt genom reformer. Lincoln tillhörde den senare av dessa två.

När Abraham Lincoln blev vald till USA:s sextonde president år 1860, förklarade sydstaterna att de inte tänkte respektera honom som segrare och gjorde uppror genom att bryta sig ur unionen och bilda en ny ”nation” – Konfederationen.

Detta trots att Lincoln inte hade gått till val på att avskaffa slaveriet, någon som han ansåg skulle ta ytterligare kanske hundra år och som skulle behöva genomföras genom försiktiga reformer under flera generationer. Däremot ville han införa en lag som skulle förbjuda återupprättandet av slaveri i de stater där slaveriet redan hade avskaffats. Att det nya uppstickarpartiet vann valet var illa nog för att reta upp slavägarna, som var så vana att få styra politiken på egen hand.

Deras parti Demokraterna hade utöver att försvara slavägarnas ”demokratiska rätt att äga slavar” också alltid förespråkade starkt lokalt självstyre, vilket man nu tog steget fullt ut och realiserade genom att bryta med centralmakten i Washington.

President Lincoln förstod att när unionen nu höll på att splittras försvagade och hotade det hela USA:s existens. Den unga nationen USA var fortfarande en nästan helt unik republik ”i en värld full av kungar, kejsare och tsarer”, för att citera Lincoln själv.

I Frankrike hade monarkin återuppstått trots den storslagna revolutionen 1789, och England var fortfarande världens mäktigaste kolonialmakt och skulle gärna vilja återfå kontrollen över de förlorade kolonierna i Nordamerika.

Lincoln vägrade därför att erkänna Konfederationens självständighet, och när det amerikanska inbördeskriget bröt ut 1861 handlade det således för Lincoln enbart om att bevara unionen och att återta kontrollen över de sydstaterna som gjort uppror mot honom, inget annat. Dessutom hade fyra slavstater på gränsen mellan syd och nord valt att acceptera och stödja Lincoln och stannade kvar i unionen, så Lincoln ville därför inte skrämja dessa fortfarande lojala slavstater med tal om att avskaffa slaveriet där. Tvärtom garanterade han dem att slaveriet skulle få finnas kvar.

Lincoln såg till en början inte heller konflikten som ett regelrätt krig, utan som ett myteri som skulle kväsa. Av just den anledningen skickade han heller inga soldater till syd, utan istället 75 000 frivilliga milismän som skulle utföra en polisiär insats: stoppa myteriet, återställa ordningen och gripa upprorsmakarna.

Unionens milismän möttes dock av 100 000 sydstatssoldater redo för krig, och det stod snart klart för Lincoln att konflikten inte kunde lösas bara med en polisiär insats. Båda sidorna

började snart beordra inkallelse av unga män att tjänstgöra i respektive armé och strida i vad som skulle bli världshistoriens dittills värsta krig och det första moderna kriget där det användes högteknologiska resurser som telegrafer, tåg och ångfartyg.

Antalet stupade amerikanska soldater på de båda sidorna skulle uppgå till runt 700 000, vilket är lika många amerikanska soldater som stupat i alla andra amerikanska krig sammanlagt, inklusive första och andra världskriget. Och under första världskrigets fruktansvärda slakt i Europa femtio år senare, drabbades inget enskilt land av sådana stora förluster som USA hade drabbats av under det amerikanska kriget 1861-65.

Till en början fanns det inga tecken på vilken sida som skulle segra, och även om de flesta striderna utkämpades i södern, gjorde sydsidan så sent som 1864, bara ett år innan kriget tog slut, en offensiv mot självaste Washington.

Krigets allvar förvandlade också Lincoln från att vara en reformistisk slaverimotståndare till att bli revolutionär. Han insåg att nu måste slaveriet avskaffas en gång för alla. Men också denna insikt hade en ekonomisk förklaring. För sydstaterna var slavarna den viktigaste resursen för krigföringen. Slavarna deltog inte som soldater, men slavarna utgjorde nästan hela arbetskraften i syd och det var således deras arbete som försåg Konfederationens arméer med mat och vapen. Slavarna arbetade i söderns krigsindustri, byggde fortet och grävde skyttegravarna.

Det blev därför en viktig strategi för norrsidan att ta ifrån sydsidan denna resurs. I egenskap av ”fiendens egendom” hade nordarmén genom krigets lagar rätt att konfiskera slavarna, och det mest naturliga för Lincoln blev då att frigge slavarna i takt med att man ”erövrade” dem från deras herrar. På så sätt fick norrsidan också trogna allierade i syd, som var mer än villiga att ansluta sig till unionens arméer.

Härmed förvandlades kriget också till ett ”totalt krig”, påpekar historikern James McPherson i sin bok *Abraham Lincoln and the Second American Revolution*. Krig avslutas annars vanligtvis med fredsförhandlingar och kompromisser mellan de stridande parterna, men ett totalt krig kan bara sluta med att den ena sidan totalt utplånar den andra. Eftersom amerikanska inbördeskriget var ett krig mellan två olika sociala och ekonomiska system som inte längre kunde samsas på samma kontinent, kunde kriget bara avslutas genom att slaveriet och det feodala systemet i syd helt utplånades.

När Lincoln förstod detta blev hans politiska och militära mål att aldrig förhandla med sydsidans representanter, utan att fortsätta kriget till villkorslös seger över sydstaterna och att utrota feodaltherrarna som klass.

Lincoln fängslade också tusentals kritiker och krigsmotståndare i norr, som inte var emot slaveriets avskaffande, men som tyckte att kriget kostade för mycket blod och därför förespråkade en kompromiss med Konfederationen, vilket Lincoln inte kunde acceptera.

Krigslagarna som satte all annan politik på undantag gjorde i princip Lincoln till diktator, och gav honom rätten att fängsla sina politiska motståndare utan rättegång. Han kunde också stifta lagar helt på egen hand, vilket han gjorde när han antog *Emancipationsproklamationen* 1863, som avskaffade slaveriet.

Eftersom Republikanerna var rädda för att en sådan lag som proklamerats under kriget av en ”diktator” inte skulle ses som giltig i framtiden, såg man vid krigsslutet till att slaveriets avskaffande också godkändes av kongressen i och med det trettonde grundlagstillägget, som antogs 1865.

Det trettionde tillägget följdes av det fjortonde grundlagstillägget 1868, som innebar att de före detta svarta slaverna också fick amerikanskt medborgarskap. Det följdes av det femtonde grundlagstillägget 1870, som gav de svarta (männen) rösträtt.

Lincolns ursprungliga försiktighet i frågan om slaveriets avskaffande betyder inte att han var dum eller oärlig. Tvärtom kunde han bättre läsa vad situationen då krävde, än de radikala Republikanerna som ville avskaffa slaveriet mycket tidigare, vid en period där Republikanerna troligen skulle ha förlorat.

Abraham Lincoln var hela tiden i takt med tiden, och lärde sig vad som behövde göras exakt när det behövde göras.

Karl Marx, som brevväxlade med Lincoln, beskrev den amerikanske presidenten som: ”en målmedveten son av arbetarklassen” som ledde sitt land mot slavägaroligarkin ”i en makalös kamp för att befria den förslavade rasen och upprätta ett nytt socialt system”.

”Aldrig tidigare har en så gigantisk samhällsomvandling genomförts så fort”, fortsatte Marx, och påpekade att ”vita arbetare kommer aldrig kunna befria sig själva så länge svarta arbetare ses som mindre värda”.

Som alla revolutionära ledare i historien beskylldes Lincoln av sina samtida motståndare för att vara en tyrann, diktator och massmördare.

”Sic semper tyrannis!” var också vad John Wilkes Booth skrek när han sköt ihjäl Lincoln på teatern i Washington, den 14 april 1865, bara fem dagar efter krigsslutet. ”Så må det alltid gå för tyrannerna!” vilket också var vad Brutus ska ha sagt när han mördade Caesar.

Som alla revolutioner följdes också Lincolns revolution av en kontrarevolution. Kapitalismen hade visserligen segrat och feodalismen med sitt slaveri skulle aldrig kunna återuppstå. Men efter mordet på Lincoln och när den revolutionära glöden stannat av tappade jämställdhets-idealerna kraft. 1876 antogs de rasistiska Jim Crow-lagarna som godkände segregationen mellan svarta och vita.

De svarta före detta slaverna skulle fortsätta att vara de mest förtryckta i det amerikanska samhället och fråntogs många av de demokratiska rättigheter de vunnit under det revolutionära inbördeskriget. Det skulle ta ytterligare 100 år, till medborgarrättsrörelsens kamp på 1960-talet, tills de kunde kräva sina rättigheter igen.

Kulten av Lincoln lever vidare i USA

Ur *Internationalen* 22 maj 2015

Det är nu 150 år sedan mordet på Abraham Lincoln. Efter hans död förvandlades han till en martyr i USA – presidenten som räddade unionen och avskaffade slaveriet – och en stark politisk personkult skapades kring Lincoln. Men precis som all personkult har budskapet växlat under perioder, beroende på vad hans arvtagare har velat lyfta fram som viktigt just då. Per Leander går igenom Lincolnkultens uppkomst och utveckling.

Personkult av politiska ledare är kanske i första hand förknippat med Sovjetunionen och andra stalinistiska regimer. Men också USA har en stark tradition med personkult av ”nationens fäder” – som George Washington – även om den tar sig mildare uttryck där, än i totalitära stater.

I år är det 150 år sedan Abraham Lincoln mördades, och historikern Richard Wightman Foxs nya bok *Lincoln's Body* (2015) skildrar uppkomsten och utvecklingen av personkulten runt Lincoln, från hans död 1865 till Barack Obamas dagar. Precis som i alla fall av politisk personkult har de styrande varit noga med vilka aspekter av arvet efter Lincoln de vill lyfta

fram, och det har varierat under perioder och inte alltid stämt så bra med vad den historiska personen verkligen stod för.

Abraham Lincoln mördades på långfredagen den 15 april 1865 av sydstatsanhängaren John Wilkes Booth, bara sex dagar efter inbördeskrigets slut och nordstaternas seger. Kulten av Lincoln inleddes redan på hans dödsdag, då man lyfte fram att det var just på en långfredag som presidenten hade blivit skjuten, och att han likt Kristus dog för sitt folk. Lincoln framställdes också omedelbart som en martyr i egenskap av det sista offret i det stora krig som nu var över.

Lincoln var den första amerikanske presidenten i historien att bli mördad, vilket gjorde hans öde unikt för samtiden. När Lincoln mördades hade han också precis påbörjat sin andra mandatperiod. Samtidigt som ingen riktigt visste vad han skulle ha gjort under de kommande fyra åren, så försökte hans arvtagare hävda att det var just de som förde Lincolns politik vidare. Det fanns en genuin folklig vördnad för Lincoln, speciellt i nordstaterna så klart, och bland de svarta som hade börjat beskriva honom som ”vår Moses” när slaveriet avskaffades. Men också många sydstatere blev upprörda av mordet, eftersom det ansågs ohederligt av John Wilkes Booth att smyga upp och skjuta presidenten bakifrån. Både politiska och kommersiella intressen förstod därför möjligheterna med att befästa en kult av Lincoln hos de chockade och sörjande amerikanerna.

Mycket fort trycktes det upp fotografier, porträtt och teckningar av Lincoln, både av dem som ville göra ekonomisk vinst och dem som ville hävda sig som politiska arvtagare till Lincoln. Det framställdes olika bilder för olika målgrupper, och det som förmedlades var ofta motsägande. Till exempel finns det olika porträtt föreställande Lincoln på hans dödsbädd. På bilderna som tecknades för politiker, ses den döende presidenten liggandes i sin säng omgiven av sina närmaste politiska medarbetare. Men när samma dödsbäddscen skulle förmedlas till allmogen, var det istället familjefadern Abraham omgiven av fru och barn som gällde.

Kulten tog sig också yttringar i form av hyllningsdikter – inklusive av den amerikanske nationalskalden Walt Whitman – och hyllningsromaner av olika former. I böcker som riktade sig till barn och ungdomar var det framför allt den unge Lincoln som skildrades – inte olik de sovjetiska barnböckerna om den unge Lenins äventyr – och fokus låg på Lincoln som ärlig och hårt arbetande, en ”selfmade man”. Lincoln hade fötts och vuxit upp i en enkel timmerkoja i Kentucky 1809, och i samband med hundraårsminnet av hans födelse 1909 lät den dåvarande presidenten Roosevelt göra ett monument av denna Lincolns födelseplats genom att bygga ett tempel med marmorkolonner runt själva timmerkojan. (Ett liknande tempel byggdes senare runt det enkla hus där Stalin föddes i Gori, som en del av den sovjetiska Stalinkulten, kanske inspirerat av amerikanerna.)

När den första transkontinentala motorvägen som gick genom hela USA invigdes 1913, från New York till Kalifornien, döptes den till Lincoln Highway. Lincoln var också den första presidenten att få sitt ansikte präglat på mynt. När Washington dog 1799 diskuterades det om han skulle få sitt porträtt på dollarmynt, men det ansågs då omöjligt eftersom sådant förknippades med de europeiska monarkerna och gick emot den amerikanska revolutionens ideal. Genom Lincolnkulten skulle den uppfattningen förändras.

Men personkulten utgick till en början från själva kroppen, och myndigheterna lät balsamera Lincolns kropp som därefter fick paraderas i ett speciellt begravningsståg på turné genom flera stater och städer, så att folket skulle kunna ta farväl av presidenten i långa köer. Balsameringen var inte av toppkvalitet och mot slutet var det ett svartnande och stinkande lik som visas upp för folk. Hade det varit tekniskt möjligt 1865 så skulle Lincolns kropp kanske likt Lenins ha balsamerats permanent.

Lincoln begravdes i ett mausoleum i hemstaden Springfield, Illinois, som blev det första monumentet över honom. Att banditer 1874 försökte stjäla Lincolns kropp och krävde en lösensumma på motsvarande 5 miljoner dollar i dagens pengavärde, visar hur värdefull denna relik ansågs vara. Medan graven i Springfield var vallfärdsplats för den tidiga Lincolnkulten, började andra städer runt om i norra USA också resa egna Lincolnstatyer och monument. Ofta tävlade städerna med varandra om vem som hade det pampigaste Lincolnmonumentet.

Men medan monumenten till Lincolns minne har sett ungefär likadana ut de senaste 150 åren, har det politiska budskap man velat förmedla genom kulten förändrats över tid. De första två decennierna efter inbördeskriget rådde ”Rekonstruktionstiden”, då sydstaterna fortfarande ockuperades av nordstaternas arméer, vilka bland annat såg till att beskydda de svarta före detta slavernas nyvunna frihet och rättigheter. Det var den radikala grenen av Lincolns parti Republikanerna som drev igenom denna politik. De radikala republikanerna, som sporrades av segern i inbördeskriget, var till och med radikalare än vad Lincoln själv hade varit, även om det är omöjligt att veta vilken politisk väg han skulle ha valt om han hade fått leva vidare. Men när radikalerna förlorade makten 1877, vreds många progressiva landvinningar tillbaka och nya rasistiska lagar infördes återigen i USA. Därmed behövde också arvet efter Lincoln omtolkas för att den nya politiken skulle få legitimitet. Personkulten ändrades från att fokusera på att Lincoln hade befriat slaverna, till att i första hand handla om Lincoln som räddade unionen.

På så sätt kunde han även accepteras i sydstaterna, som nu också hade börjat vänja sig vid tanken på att de hade förlorat kriget och inte skulle bli självständiga. Vidare hävdade de nya uttolkarna av Lincolnkulten, att Lincoln, ”med illvilja mot ingen, och med barmhärtighet mot alla”, (för att citera Lincolns andra installationstal), skulle ha förlåtit och benådat sydstatsrebellerna om han hade fått leva vidare.

När Lincoln Memorial – det största monumentet över Lincolnkulten – invigdes i Washington 1920, fanns där inte ett ord om att han hade befriat slaverna, utan inskriptionen lyder: ”I detta tempel, precis som i hjärtat på de människor, för vilka han räddade unionen, lever minnet av Abraham Lincoln för evigt”. Monumentet, där Lincoln sitter på en upphöjd tron inuti ett grekiskt tempel, återkopplar också till den tidiga traditionen av politisk personkult i USA, där de revolutionära ledarna jämfördes med antikens gudar.

Trots det blev Lincoln Memorial en av de viktigaste symboliska samlingsplatserna för den svarta medborgarrättsrörelsen under 1960-talet. Martin Luther King Jr höll sitt mest berömda tal ”I have a dream” framför Lincoln Memorial i Washington, och medborgarrättsrörelsen återuppväckte minnet av Lincoln som den som genomförde emancipationen hundra år tidigare. Vissa av de mest militanta svarta ledarna, som Malcolm X, bojkottade dock Lincoln som politisk symbol för de svartas kamp eftersom de motsatte sig idén om en vit man som deras ”frälsare”.

Men framför allt var det många vita som vägrade att acceptera ”deras” Lincoln som en förkämpe för svartas rättigheter. Den djupt reaktionäre Walt Disney var en av dem, som mitt under medborgarrättsrörelsen invigde den mest bisarra ”attraktionen” på Disneyland i Kalifornien. Nämligen en robotdocka föreställande Lincoln som läser upp olika citat från hans tal. De citat som Disney hade valt handlade om att folket måste lyda lagen och hotet från den ”inre fienden”. Lincoln syftade på sin tid om de rebelliska slavägarna i sydstaterna, men i Disneys tappning av citaten förde det istället tankarna till kritik av samtida politiska oros-element. Det vill säga den svarta medborgarrättsrörelsen.

Samtidigt uppstod en ny historisk tolkning av Lincoln, som också vände sig emot de svartas kamp för jämställdhet. Men i det här fallet handlade det om att kritisera Lincoln som ”för” radikal som politiker, och ”för” brutal som krigspresident. Debattörerna drev tesen att det

amerikanska inbördeskriget var ett historiskt misstag, en katastrof som inte hade behövt drabba nationen. Det var sant att kriget hade varit fruktansvärt och lämnat 700 000 soldater döda – fler amerikanska soldater än vad som har dött i alla andra amerikanska krig sammanlagt genom historien. Men de historierevisionister som nu försökte omvärdera Lincoln gjorde det utifrån en ren reaktionär ståndpunkt, som bortsåg från alla de demokratiska och ekonomiska landvinningar som uppnåddes genom kriget. Ja, framsteg som till och med hade varit omöjliga utan ett revolutionärt krig mot slavoligarkin och resterna av det feodala system som fortfarande dominerade stora delar av USA.

Under 1970- och 80-talet slog dock den moderna historieforskningen igenom, och en mera objektiv och vetenskaplig syn på Lincoln presenterades av akademiska historiker som Eric Foner och James McPherson. Båda med drag åt det historiematerialistiska hållet. Det blev nu klart att Lincoln kunde vara både den som befriade slavarerna och räddade unionen, samtidigt som inbördeskriget framför allt handlade om en kamp mellan två produktionssätt.

Men även om det var ekonomiska faktorer som ledde till avskaffandet av slaveriet – och exploateringen av slavarbete på bomullsfälten övergick till en annan form av exploatering genom kapitalismens löneslaveri i industrierna – kunde en sådan samhällsomvälvning inte heller ske utan bärande idéer om att rasismen och slaveriet var fel. Lincoln och många av de samtida radikalerna var ärliga i sin tro på emancipationen.

Och kulten av Lincoln lever vidare i amerikansk politik än idag. När Barack Obama installerades som den förste svarte presidenten 2008, valde han att svära presidenteden med handen på Lincolns bibel.